

Vrijwilligerswerk in de provincie Groningen stabiel

De afgelopen jaren verschuiven steeds meer taken en verantwoordelijkheden in de samenleving van de overheid naar inwoners. Het idee achter deze participatiesamenleving is dat mensen vanuit hun eigen kracht meedoen in de samenleving en het geeft grond voor bezuinigingen tijdens de decentralisaties van beleid. Wat dit voor een ieder betekent kan heel verschillend zijn. Een vorm van (maatschappelijke) participatie is vrijwilligerswerk. Over deze vorm van participatie en de grenzen van vrijwilligerswerk is de laatste jaren veel debat (Movisie, 2017). Wat levert vrijwilligerswerk op voor de mensen, maar ook, waar liggen de grenzen van vrijwilligerswerk?

Het Sociaal Planbureau Groningen onderzoekt verschillende vormen van participatie en meedoen in de samenleving in de Participatiemonitor. Voor deze publicatie peilden we in juni 2017 onder het Groninger Panel hoeveel en welke mensen vrijwilligerswerk doen en vroegen wij waarom mensen wel of niet vrijwillig actief zijn. In totaal hebben ruim 2.400 leden van het Groninger Panel meegedaan aan het onderzoek (51%).

In het kort

- Het aandeel vrijwilligers in de provincie Groningen lijkt stabiel. Ruim vier op de tien Groningers zet zich in als vrijwilliger.
- Onder 65-plussers, inwoners van het platteland en hoger opgeleiden zijn er meer vrijwilligers.
- Ook landelijk is het aandeel vrijwilligers stabiel. Al zijn het landelijk vooral 35-45 jarigen en hoger opgeleiden die zich vaker dan gemiddeld inzetten.
- Als Groningers geen vrijwilligerswerk (willen) doen, komt dit vooral omdat ze geen tijd hebben of omdat ze hier geen behoefte aan hebben.

Wie zet zich in als vrijwilliger?

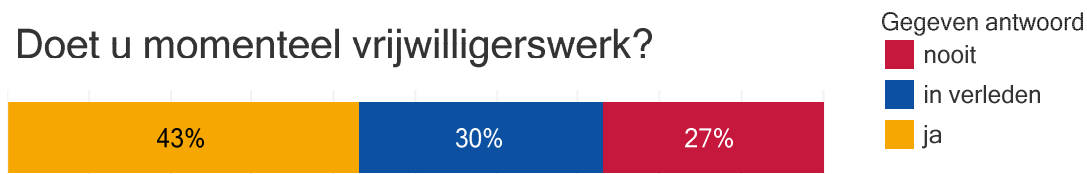
Ruim vier op de tien Groningers van 18 jaar en ouder zet zich momenteel in als vrijwilliger (43%). Omgerekend zijn het ruim 205 duizend personen die momenteel vrijwillig actief zijn. Dat is bijna net zoveel als in 2014; toen gaf 45% van de panelleden aan vrijwilligerswerk te doen. Daarmee lijkt het aandeel vrijwilligers in Groningen stabiel. Verschillende andere onderzoeken wijzen eveneens uit dat het aantal mensen dat zich vrijwillig inzet constant blijft (GGD Groningen, 2017; CBS, 2015). Het CBS kwam in 2015 voor heel Nederland uit op 49% van de mensen van 15 jaar en ouder dat in de afgelopen 12 maanden vrijwillig actief is geweest.

Hoe actief Groningers zijn als vrijwilliger verschilt per bevolkingsgroep. De inzet is bovengemiddeld onder 65-74 jarigen en onder inwoners van het platteland. Landelijk zijn het juist de 35-45 jarigen die relatief veel vrijwilligerswerk verrichten (CBS, 2015). Met het stijgen van het opleidingsniveau neemt ook het aandeel vrijwilligers toe. Zo is onder laag opgeleide Groningers 39% actief als vrijwilliger. Bij

hoog opgeleiden ligt dit met 48% een stuk hoger. Deze sterke samenhang tussen opleidingsniveau en het verrichten van vrijwilligerswerk bestaat ook landelijk al jaren (CBS, 2015).

Figuur 1

Doet u momenteel vrijwilligerswerk?

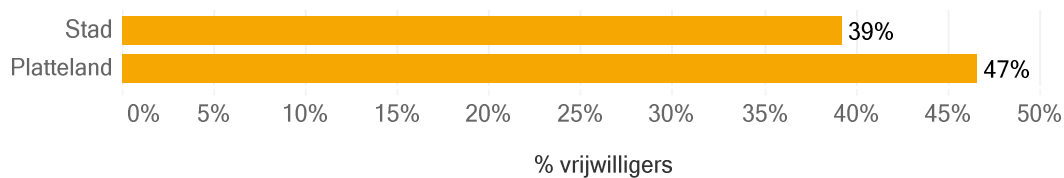

Bron: Groninger Panel (SPG), juni 2017

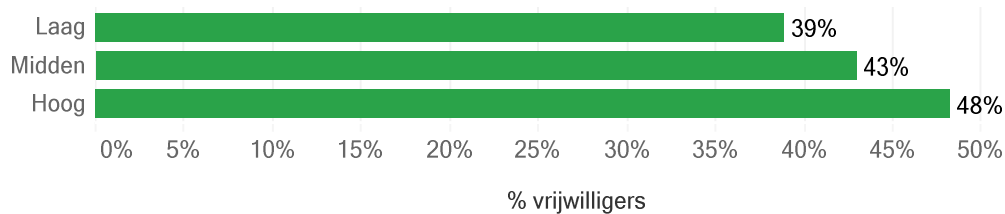
Figuur 2

Vrijwilligerswerk naar achtergrondkenmerken

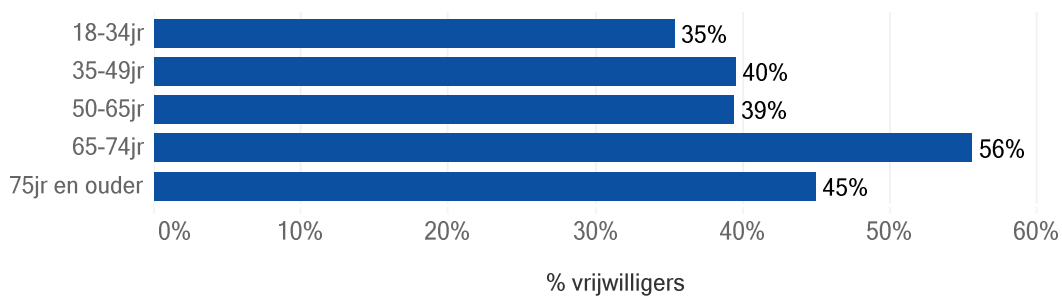
Regio-indeling

Opleidingsniveau

Leeftijdscategorieën

Bron: Groninger Panel (SPG), juni 2017

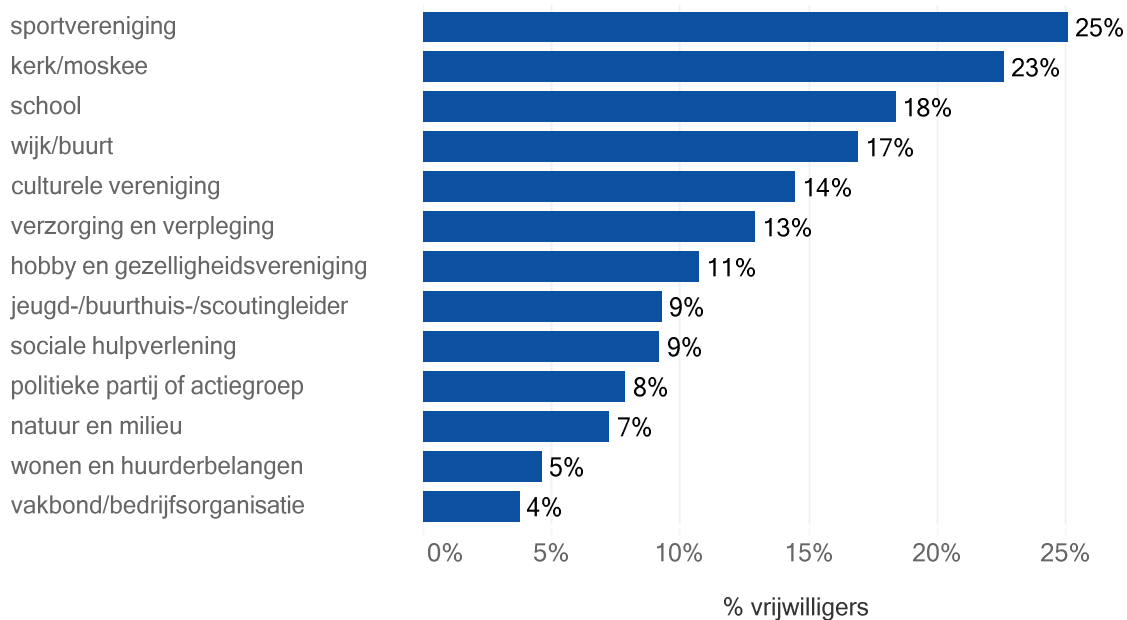
Sportvereniging en kerk meest populaire sectoren onder vrijwilligers

De meeste vrijwilligers in onze provincie zetten zich in voor sportverenigingen, kerken of scholen. Groningers doen het minst vaak vrijwilligerswerk bij vakbonden en organisaties op het gebied van wonen en huurdersbelangen. Dit komt overeen met het landelijke beeld (CBS, 2015).

Bijna de helft van de vrijwilligers is actief voor één sector (48%), 28% voor twee sectoren en 24% van de vrijwilligers voor drie of meer sectoren. De meeste vrijwilligers doen hun vrijwilligerswerk in minder dan 2 uur per week (43%). Dit zijn veelal mensen die een paar uur per jaar incidenteel actief zijn als vrijwilliger. Een op de tien Groningers besteedt 8 uur of meer per week aan vrijwilligerswerk (10%). Veruit de meeste vrijwilligers zijn al langer dan 1 jaar actief als vrijwilliger (87%).

Figuur 3

Vrijwilligerswerk naar sector

“Ik kijk wat op mijn pad komt. Vaak incidenteel vrijwilligerswerk.”

Bron: Groninger Panel (SPG), juni 2017

Waarom doet men wel of geen vrijwilligerswerk?

Mensen die vrijwilligerswerk doen hebben daar uiteenlopende motieven voor. In 2016 zijn de Groninger panelleden al eens gevraagd naar de belangrijkste motieven om vrijwilligerswerk te doen. De meeste Groningers zijn vrijwilliger omdat zij iets willen bijdragen aan de samenleving via een organisatie waar ze zich verbonden mee voelen (56%). Vrijwilligerswerk wordt niet door veel mensen gezien als een manier om extra vaardigheden en kennis op te doen.

Tabel 1

Top 5 motieven om wel vrijwilligerswerk te doen (2016)		Top 5 motieven om geen vrijwilligerswerk te doen (2017)	
Verbonden met doelstelling organisatie	56%	Geen tijd	52%
Leuk, interessant werk	35%	Geen behoefte	28%
Ik kan andere mensen helpen	25%	Andere reden	15%
Iets doen voor maatschappij	22%	Gezondheid	12%
Ik voel het als mijn plicht	19%	Weet niet	5%

“Ben van mening dat vrijwilligerswerk vroeger gewone banen waren. Ben in principe tegen vrijwilligerswerk.”

“Ik ben dagelijks aan het werk en ben daarnaast nog mantelzorgster van mijn moeder.”

“Incidenteel een keer vrijwilligerswerk doen is geen punt maar wekelijks of maandelijks volgens een vast rooster wil ik niet meer.”

Bron: Groninger Panel (SPG), juni 2016 en juni 2017

Daar tegenover staan specifieke redenen om bewust geen vrijwilligerswerk te (willen) doen. De panelleden die in het afgelopen jaar géén vrijwilligerswerk hebben gedaan, zijn gevraagd waarom zij niet vrijwillig actief (willen) zijn. Over het algemeen geven deze mensen aan dat ze onvoldoende tijd hebben of het te druk hebben voor vrijwilligerswerk (52%). Een kleine 30 procent geeft aan geen behoefte te hebben om vrijwilligerswerk te doen (28%). Uit de andere redenen die mensen konden opgeven observeren we dat Groningers zich niet meer willen of kunnen belasten.

Slotbeschouwing

Driekwart van de Groningers is momenteel vrijwillig actief of is dat ooit geweest. Vooral 65-plussers, inwoners van het platteland en hoger opgeleiden doen relatief vaak vrijwilligerswerk. Zowel in Nederland als in Groningen is het aandeel vrijwilligers in de afgelopen 2 jaar niet veranderd. Landelijk blijkt dat Nederlanders over het algemeen positief zijn over de waarde van vrijwilligerswerk voor de samenleving (Bekkers, 2013). Het wijst op betrokkenheid bij de maatschappij en is daarmee een belangrijke indicator van participatie in de samenleving (Putman, 2000). Het gaat immers om vrijwillige inzet van inwoners voor anderen en voor de samenleving. Vrijwilligerswerk heeft naast een maatschappelijke ook een sociale functie. Door het verrichten van activiteiten voor een organisatie

kunnen sociale contacten en daarmee sociale netwerken ontstaan die van belang zijn voor de sociale samenhang en participatie in de samenleving (Arts en Te Riele, 2010).

We zien de grenzen van de participatiesamenleving terug in (bijvoorbeeld) de verstrengeling van vrijwilligerswerk en mantelzorg. Zowel in deze Groningse peiling als in landelijk onderzoek zien we terug dat meer mantelzorg kan belemmeren om vrijwilligerswerk te doen of dat mantelzorg teveel gelijk wordt gesteld aan vrijwilligerswerk (Movisie, 2017). Het CBS verwacht dat door de huidige ontwikkelingen, zoals de decentralisatie van zorgtaken en het beroep op inwoners om meer informele hulp en mantelzorg te verlenen, het niet uit te sluiten is dat de deelname aan vrijwilligerswerk de komende jaren geleidelijk gaat afnemen (CBS, 2015). Door de huidige inrichting van het vrijwilligerswerk zien we ook dat werk en vrijwilligerswerk dicht bij elkaar komen te liggen en raken ook op die manier vormen van participatie verstrengeld (Platform 31, 2014). Ontwikkelingen in de bevolkingsamenstelling, zoals de groei van het aantal 65-plussers en de groep hoger-opgeleiden, zou hier verandering in kunnen brengen. Wel zijn er aanwijzingen dat de toekomstige 65-plusser het leven mogelijk anders inricht (Meijs, Parren & Simons, 2017). Wat er daadwerkelijk gaat gebeuren in de vrijwillige inzet van Groningers, zullen wij de komende jaren blijven volgen.

Bronnen

Arts, K. en S. Te Riele (2010). *Vrijwilligerswerk*. In: Schmeets, H. (red.), *Sociale samenhang: Participatie, vertrouwen en integratie* (pp 53–70). Den Haag: CBS.

Bekkers, R (2013). *Geven van tijd: vrijwilligerswerk*. In: Schuyt, T., B. Gouwenberg en R. Bekkers (red.), *Geven in Nederland: Giften, nalatenschappen, sponsoring en vrijwilligerswerk* (pp 107–123). Amsterdam: Reed Business Education.

CBS (2015). *Wie doet vrijwilligerswerk?* Sociaal economische trends 2015|04. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2016). <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/10/bijna-een-op-de-twee-nederlanders-doet-vrijwilligerswerk>

GGD Groningen (2017). *Gezondheidsprofiel volwassenen 2016*.

Meijs, L. Parren, K. & Simons, F.J. (2017). *De oudere vrijwilliger beschouwd*. Rotterdam: Business Society Management, Erasmus Universiteit

Movisie (2017). *Participatiesamenleving anno 2017: volop kansen. Hoe staat het ervoor met de participatiesamenleving?*

Platform 31 (2014). *Kunnen we dat (niet) aan vrijwilligers overlaten? Nieuwe verhoudingen tussen vrijwilligers en professionals in zorg en welzijn*. Den Haag: Platform 31

Putnam, R (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.

Sociaal Planbureau Groningen (2016). *Vrijwilligerswerk in de provincie Groningen*.

Informatie

Sanne Visser

S.Visser@sociaalplanbureau groningen.nl

06 528 886 95

Marian Feitsma

m.feitsma@sociaalplanbureau groningen.nl

06 52689357

november 2017

Sociaal Planbureau Groningen